

Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği Hakkında Bilgi Notu

03.09.2022 tarihinde "Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği" yayımlanmış, 2014 yılında yayımlanan konuya ilişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Yayımlanan yeni Yönetmelikte Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun (TUK) yapısı değişmemiş, Kurulun toplam üye sayısı 16 olarak korunmuş, Bakanlığın doğrudan belirlediği kişi sayısı 8 olarak belirlenmiş, YÖK'ün üye sayısı 6'ya çıkarılmış, TTB ve TDB'ye ait düzenleme tekrar edilmiştir. Toplantıda oylarda eşitlik durumunda, Sağlık Bakanlığı bakan yardımcısı olan Kurul başkanının oyunun çoğunluğu sağlayacağı belirtilmiştir. Yeni yönetmelik ile önceki düzenlemeden farklı olarak Kuruldaki görüşmelerin gündem sıralamasını belirleme yetkisi Başkana verilmiştir.

Düzenlemede Tıpta Uzmanlık Kurulunun yetki ve inisiyatifi görece artırılmış, Kurul kararının ilgili kurumlarca ivedilikle uygulanacağı, uygulanmaması durumunda ilgili kurumun uyarılacağı, devam ettiğinin tespiti halinde ilgili uzmanlık eğitimi programının eğitim yetkisinin askıya alınmasına ve programdaki mevcut uzmanlık öğrencilerinin başka programlara nakline karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Bununla birlikte TUK'a tanınmış olan uzmanlık eğitimi kontenjanları belirleme yetkisi kaldırılmış, Kurul'un bu konudaki yetkisi Bakanlığa görüş vermekle sınırlandırılmıştır. Yönetmelik içerisinde bu görüşün bağlayıcı olduğuna dair bir ifade de yer almamaktadır. Bakanlık Kurul'dan görüş alıp kontenjan sayılarını istediği sayıda belirleyecektir.

Yönetmelikte "kurum yöneticisi" ve "program yöneticisi" kavramlarına yer verilmezken "kurum eğitim sorumlusu" ve "eğitim sorumlusu" kurumları getirilmiş ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Yönetmeliğe göre "kurum eğitim sorumlusu" "eğitim kurumundaki uzmanlık eğitiminin yürütülmesinden sorumlu olan eğitici" olarak tanımlanmıştır. Kurum eğitim sorumlusu gibi yeni bir hiyerarşik ilişki tarifinin uzmanlık eğitimine olumlu bir katkısının olmayacağı gibi akademik işleyişin zeminini tarif eden kurul ve mekanizmaların yapısını zedeleyeceği düşünülmektedir.

Yönetmeliğin "eğitici" için yer verdiği düzenlemeler ise önceki yönetmelik ile benzer içeriğe sahiptir. Eğitici olmayan uzmanlar ile ilgili alanda uzman olmayan öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerine tıpta uzmanlık eğitiminde verilen rol ise genişletilmiştir. Bakanlık, böylece yetersiz eğitici sayısını uzmanları da eğitimde bir biçimiyle görevlendirerek tamamlamaya çalışmıştır.

Yönetmelikte, uzmanlık öğrencilerine yönelik "kurumlarındaki kadro unvanı ne olursa olsun, bu Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde programlarda uzmanlık eğitimi gören, araştırma ve uygulama yapan kişiler" tanımlaması korunmuştur. Uzmanlık öğrencilerinin; uzmanlık eğitiminin gerektirdiği durumlar dışında aylıklı veya aylıksız olarak hiçbir işte çalışamayacağına yönelik yasak korunurken bu şekilde çalıştığı tespit edilen uzmanlık öğrencilerinin öncelikle uyarılacağı, bu uyarıya rağmen ihlalin devamı veya tekrarı durumunda ilişik kesme yaptırımının uygulanacağı şeklinde bir düzenleme getirilmiştir.

Uzmanlık öğrencilerinin uzmanlık eğitimi uygulamasından sayılmayan işlerde görevlendirilemeyeceği belirtilmiş ancak deprem, sel baskını, salgın hastalık gibi olağandışı ve hizmetin normal olarak sürdürülemediği hallerde eğitim gördüğü kurumda veya aynı il içerisindeki sağlık tesislerinde geçici süreyle görevlendirilebileceği düzenlenmiştir.

Yeni yönetmelikte uzmanlık öğrencilerinin nöbet uygulaması üç günde birden daha sık olmamak kaydıyla ve ayda en fazla sekiz nöbet olacak şekilde düzenlenmiştir. Gece nöbeti tutan uzmanlık öğrencileri nöbetin ertesi günü sağlık hizmeti sunumunda görev almayacaklardır. Bu kuralın ihlal edildiğinin tespit edilmesi halinde eğitim programlarının TUK tarafından değerlendirmeye alınacağını durumun gereklerine göre TUK tarafından, kurumun uyarılması, programın eğitim yetkisinin kaldırılması gibi yaptırımlar uygulanacaktır.

Yönetmelikte “programların denetimi” usulü kapsamında, önceki yönetmelikte yer bulan en az beş yılda bir yerinde denetim yapılması koşulu kaldırılmış, Kurul tarafından oluşturulan Komisyonlarca yerinde denetim ya da beyan usulüyle denetleme yapılacağı ifade edilmiştir. Özdeğerlendirmede eksiklik saptanan yerler için uzmanlık öğrencisi kontenjan planlamasının Kurulun belirlediği süre boyunca yapılmayacağı belirtilmiş, önceki düzenlemedeki “o yıl için yapılmaz” ifadesi kaldırılmış, programın eğitim yetkisinin devam edip etmeyeceğinin Kurul tarafından değerlendirileceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte devlet hizmeti yükümlülüğü yapılmaya başlanılmadan veya tamamlanmadan ana dalda uzmanlık eğitimi yapmak üzere TUS'a girilebilecek ve uzmanlık eğitime başlanabilecektir. Ancak yan dalda veya birden fazla uzmanlık ana dalında eğitim yapmak üzere YDUS'a veya TUS'a girebilmek için sınav tarihi itibarıyla Devlet hizmeti yükümlülüğünün tamamlanmasına dokuz aydan daha az bir süre kalmış olması ve uzmanlık eğitime başlanabilmesi için de devlet hizmeti yükümlülüğünün tamamlanmış olması şartı getirilmiştir.

Kurum değiştirme usulünde “eş durumu” ve “sağlık durumu” gibi haklı nedenlere bağlı talep ve uygulamalar önceki düzenleme ile benzer içeriktedir. Ancak eş durumu nakil talebine evlilik tarihinin tercihlerin yapıldığı tarihten sonraki bir tarih olması şartı eklenmiştir.

Eğitim karnesinin eğitim sorumlusu tarafından altı ayda bir kontrol edileceği varsa eksikliklerin süresi içinde tamamlattırılacağı belirtilmiş, uzmanlık eğitimini tamamlayanlara kurum tarafından eğitim karnesinin onaylı bir örneği verileceği düzenlenmiştir. Eğitim sorumlusu ise altı aylık dönemler halinde uzmanlık öğrencisinin göreve bağlılık, çalışma, araştırma ve yönetme yeteneği ile meslek ahlakı hakkındaki görüş ve kanaatini belgesi ve gerekçesiyle birlikte yazılı olarak oluşturacağı ve bu değerlendirmenin kurum eğitim sorumlusu tarafından onaylanacağı ifade edilmiştir.

Uzmanlık öğrencileri ise verilen eğitimi ve eğiticileri yıllık olarak nitelik ve nicelik açısından değerlendirecektir. Bu değerlendirme, eğitimin niteliğini ve eğiticilerin bilgi, beceri ve davranışlarını

kapsayacaktır. Kurum eğitim sorumlusu, bu değerlendirmelerin akademik kurulda görüşülmesini sağlayacaktır.

Önceki yönetmelikteki tez jürisi asıl üyelerinden en az birinin kurum dışından belirlenmesi yolundaki hüküm yeni Yönetmelikte yer almamaktadır. Buna göre tez, en geç uzmanlık eğitimi süresinin bitiminden üç ay öncesinde, kurum içinden ya da dışından belirlenen ve en az üç asıl iki yedek üyeden oluşan jüriye sunulmak üzere eğitim sorumlusuna teslim edilecektir. Uzmanlık öğrencisi tarafından tezin, kabul edilebilir kanuni bir mazeret olmaksızın eğitim süresinin bitiminden itibaren altı ay içinde teslim edilmemesi durumunda ise, uzmanlık öğrencisinin uzmanlık öğrenciliği ile ilişkisi kesilecektir.

Uzmanlık eğitimi bitirme sınavında başarı gösteremeyen veya sınava girmeyen uzmanlık öğrencisinin durumu, on beş iş günü içerisinde gerekçeli sınav tutanağı ve belirlenen ikinci sınav tarihiyle birlikte Bakanlığa bildirilecektir. İkinci sınav, ilk sınav tarihinden itibaren üç ay içerisinde yapılacaktır. İkinci sınavda da başarı gösteremeyen veya bu sınava girmeyenlerin uzmanlık öğrenciliği ile ilişkileri kesilecek bu durum on beş iş günü içerisinde gerekçeli sınav tutanağı ile birlikte Bakanlığa bildirilecektir. Takip eden üç ay içerisinde yapılmak üzere, uzmanlık öğrencisine iki sınav hakkı daha verilecektir. Sınav jüri üyeleri, tarihi ve kurumu Bakanlıkça belirlenecektir. Bu sınavlarda da başarılı olamayan veya sınavlara girmeyenlerin bu eğitimlerine bağlı hakları sona erecektir.

Sonuç olarak Yönetmelik maddeleri ile uzmanlık eğitimi gören asistanların nöbet saati, nöbet ertesi dinlenme gibi kimi hakları geçmişe göre daha güvenceli hale getirilirken uzun yıllardır itiraz edilen kimi hak ve yükümlülükler olduğu gibi korunmuştur.

Yanı sıra uzmanlık eğitiminin planlanması, akademik kurulların oluşumu, kurullara ve işleyişine uygun bir çalışma ilişkisinin benimsenmesi ve bunun mekanizmalarının oluşturulması yerine uzmanlık eğitimi özelinde kişiye indirgenen hiyerarşik bir üstün yaratılması, kurum eğitim sorumlusunun yürürlüğe konulmasının tıpta uzmanlık eğitime olumlu bir katkı sunmayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte bir tıpta uzmanlık eğitimi için anabilim dallarının veya eğitim kliniklerinin standartlara uygun olması, uzmanlık öğrencisine eğitim verebilecek eğitici sayı ve niteliğinin, teorik ve pratik eğitim ortamının yeterli olması gerektiği bilinmektedir. Uzmanlık eğitimi kontenjanlarını belirlemede Bakanlığın tek yetkili olması ise bu gereklerin değil Bakanlık güncel politikalarının önceleneceğini göstermektedir. Yalnızca bizim ülkemizde değil dünyada da tıp eğitiminin sahip olması gereken standartların yaşamsal olduğu, bu tür kararların salt idari uygulamalar değil, sonuçları itibarıyla insan yaşamı hakkındaki uygulamalar olduğu iyi bilindiğinden kontenjan belirleme yetkisinin bütünüyle Bakanlığa devrinin eğitim standartlarına, bilimsel gerekliliklere aykırı olduğu düşünülmektedir.